

Заскалета С. Г.

ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ АГРАРНОЙ ОТРАСЛИ В СТРАНАХ ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ

В статье рассматривается система профессиональной подготовки специалистов аграрной отрасли в странах Восточной Европы. Автор выделяет особенности профессиональной подготовки специалистов аграрной отрасли в странах Восточной Европы. Определены ее основные тенденции.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, сравнительный анализ, общие тенденции.

Zaskaleta S. G.

PECULIARITIES OF VOCATIONAL TRAINING OF SPECIALISTS FOR AGRARIAN BRANCH OF ECONOMY IN THE COUNTRIES OF EASTERN EUROPE

The article deals with the problem of developing of system of vocational training of specialists for agrarian branch of economy in the countries of Eastern Europe. The author distinguishes main peculiarities of vocational training of specialists for agrarian branch in the countries of European Union. It is determined its basic trends.

Key words: vocational training, comparative analysis, common trends.

УДК 378:811.161.2

Іванишин Г.Я.

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК РОБОТИ З ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИМИ ТЕКСТАМИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У статті розглядаються основні методи та форми роботи з професійно орієнтованими текстами на початковому етапі вивчення української мови іноземними студентами.

Ключові слова: тексти за фахом, текстова компетенція, професійно орієнтовані тексти.

Постановка проблеми. Досконале володіння мовою стає важливим компонентом професіограми фахівців різного профілю, адже повний вияв професійних обдарувань індивіда відбувається саме засобами мовлення. Особливості навчання чужоземного студента української мови у вищому навчальному закладі, зокрема медичному, полягає в тому, що українська мова стає для студентів інструментом навчання, отож він мусить володіти нею не лише на рівні спілкування, тобто розмовною, а й на фаховому. З одного боку, це активізує навчальний процес, бо студент постійно перебуває у відповідному українсько-мовному середовищі, а також тому, що ефективна мотивація змушує його багато й інтенсивно працювати над вивченням мови.

Вивчення сучасних психолого-педагогічних досліджень свідчать про окремі способи вирішення питання формування комунікативних умінь майбутніх медичних працівників. Зокрема вчені досліджували: теоретичні засади професіоналізму (Ф. Гонаболін, Н. Гузій, Н. Кузьміна, О. Щербакова та ін.), організацію навчального процесу (А. Алексюк, Б. Безпалько, І. Богданова, З. Курлянд, О. Пехота та ін.), культуру професійного спілкування (М. Лісовий, В. Левінцова). З позицій професійно орієнтованого підходу в умовах ВНЗ можна стверджувати, що це новий етап, основним елементом якого є іншомовна комунікативна компетенція (Т. Алексєва, Л. Ананьєва, М. Бовтенко, Н.Гаврилюк, О. Пічкара, О. Тарнопольський та ін.).

Мета статті полягає у виявленні навичок роботи з професійно орієнтованими текстами на початковому етапі вивчення української мови іноземними студентами.

Виклад основного матеріалу. Предмет “Українська мова як іноземна” має забезпечити чужоземного студента лінгвістичними знаннями, уміннями й навичками, необхідними для опанування фахових дисциплін, а також для формування комунікативних навичок, щоб спілкуватися з колегами та опрацьовувати професійні тексти.

Отже, комунікативна компетенція передбачає формування текстової компетенції. У поняття текстова компетенція входять уміння як з’єднувати разом граматичні форми і значення для одержання уніфікованого чи письмового тексту в різних жанрах (оповідання, публіцистичний нарис, наукова доповідь чи діловий лист) [1, с.124].

Текстова компетенція – знання, уміння і навички студента, що забезпечують його текстову діяльність (когнітивну обробку, розуміння й інтерпретацію автентичних професійно орієнтованих текстів різних структурно-мовленнєвих типів: опис, пояснення, міркування і т. д., властивих даному регістру). А.Зернецька називає цю компетенцію пересупозиційною, вказуючи, що в пам’яті носія мови пересупозиційні знання зберігаються у вигляді фреймів і сценаріїв, складаючи базу тексту. База тексту репрезентує зміст тексту в даному контексті, а модель (форма представлення особистого досвіду в пам’яті читача) – ситуацію, про яку мова йде в тексті. Сюди ж увійде і те, що деякі дослідники виділяють в окрему складову як тезаурусну компетенцію: професійні, соціально-рольові, світоглядні інтереси читача [1, с.127].

Специфіка педагогічного спілкування, на думку лінгводидактів І. Дроздової, Л. Паламар, М. Пентелюк, В. Мельничайко та ін., у процесі навчання читання різниться характером взаємодії: при навчанні читання контакт здійснюється засобами письмових і усних передтекстових завдань, різного роду інструкцій, вказівок, коментаріїв до тексту. З їх допомогою здійснюється контроль над розумінням тексту. І.Дроздова вважає, що джерелом розвитку мовлення студентів є тексти, на основі яких виконуються різні вправи тренувального характеру. Робота над текстами передбачає, в першу чергу, вдосконалення навичок різних видів читання. Проте це не означає, що цей процес позбавлений спілкування. Відомо, що навчання читання поєднується з навчанням говоріння на базі тексту, відповідно, і педагогічне спілкування в процесі навчання читання повинно включати форми, які властиві як читанню, так і говорінню.

Саме тому в структурі професійного мовлення медичних працівників виокремлюються такі компоненти:

1. когнітивний – знання норм сучасної української літературної мови, фахової термінології;
2. комунікативно-операційний – уміння використовувати мовні засоби відповідно до мети, умов, ситуації спілкування; володіння базовими професійно-мовленнєвими уміннями, необхідними для медичної галузі;
3. експресивний – володіння екстралінгвістичними засобами спілкування [4].

Методика викладання мови як чужої визначає читання не лише як засіб, але і як мету навчання. Читання в методиці викладання чужих мов розглядають як “процес розуміння написаного або друкованого тексту з метою отримання інформації та емоційного задоволення на основі нових ідей, думок, вражень, емоцій” [6, с.65].

Початкове читання здійснюється для розуміння тексту в цілому. Надалі необхідно перед читанням тексту ставити завдання щоб виробити в них уміння та навички, необхідні в майбутній професійній діяльності.

Задля оволодіння навичками читання літератури за фахом необхідно:

- робота з оригінальними професійно орієнтованими текстами, а саме аналітико-синтетичне читання з відповідним контролем розуміння прочитаного у процесі аудиторних занять;
- тексти слід добирати з врахуванням тематичного принципу роботи.
- виконання ефективних вправ до і після читання професійно орієнтованих текстів.

Студентам доцільно виконувати вправи, спрямовані на: а) впізнання (ідентифікацію) невідомих слів за асоціацією, із контексту, за словотворчими елементами, за приналежністю

до групи інтернаціональних слів і т. ін.; б) впізнання мовних моделей у процесі читання, тобто розуміння мовних зразків, що мають в основі ту або іншу модель, характерну для даного виду фахової літератури; в) уміння користуватися словниками та довідниками [5].

Для подолання граматичних труднощів під час роботи з текстами необхідно сформувати у студентів відповідні навички та довести їх до автоматизму. Для досягнення цієї мети доцільно виробляти вміння пізнавати та виділяти в тексті характерні для нього мовні моделі. У процесі навчання важливо, щоб студенти за сукупністю окремих слів бачили у реченні певний взаємозв'язок цих слів, який складає не менш визначену структуру – мовну модель.

Не менш важливим є етап роботи над термінологією. Робота над фаховою термінологією повинна мати системний характер. Серед усього розмаїття мовного матеріалу, що підлягає засвоєнню, лексика займає особливе місце, тому що накопичення словникового запасу й уміння його використовувати є передумовою оволодіння всіма видами мовленнєвої діяльності.

Робота над лексикою важкий і трудомісткий процес, від якості якого значною мірою залежить ефективність роботи з текстами. Засвоєння іншомовної лексики пов'язане зі значними труднощами, зумовленими тим, що лексичні одиниці можуть відрізнятися за формою, значенням і використанням у мовленні. Якісна своєрідність лексики як аспекту мови полягає в тому, що студент має справу з великою кількістю одиничного матеріалу, йому важко вичленити закономірності, що підлягають усвідомленню й засвоєнню. У зв'язку з цим збільшується навантаження на пам'ять. Специфіка запам'ятовування іншомовних слів виявляється в тому, що студенти запам'ятовують не лише значення цих слів, а й їх зоровий та слуховий образ, комплекс артикуляційних рухів, необхідних для їх вимовляння, а також систему взаємозв'язків з іншими мовними одиницями. Тому при використанні лексики важко відмежуватися від інших аспектів мови, оскільки слововживання передбачає також фонетичне та граматично правильне включення слова у процес мовлення. Труднощі виникають і в результаті інтерференції.

Враховуючи лінгвістичну природу слів, що підлягають засвоєнню, а також психологічні закономірності, виділяють такі дії: вибору, вживання нової лексики на рівні речення, вживання нової лексики на рівні обмеженого контексту; адекватне використання лексики, що підлягає активізації в мовленні.

З точки зору навчання нової лексики для другої, третьої і четвертої дій потрібно виділити необхідні для створення мовленнєвого висловлювання операції, що потребують цілеспрямованого формування. До них належать: операції “пошуку” й вибору слова для конкретного мовленнєвого висловлювання, операції заміни, операції перетворення, що формують уміння висловлювати одну й ту ж саму думку за допомогою опису та ін.; операції комбінування слова, що вивчається, з іншими словами, засвоєння синтагматичних зв'язків; операції зіставлення – самоконтролю за вибором слів під час висловлювання і самокорекції.

На початковому етапі роботи пропонуємо давати дотекстові вправи, які часто базуються на роботі із словниками, оскільки студенти працюють з окремими словами або реченнями, а не з текстом, в якому завжди велику роль відіграє контекст. Дотекстові вправи необхідні для уникнення труднощів розуміння змісту тексту і готують чужоземців до самостійного читання. Це такі вправи, як: а) вибрати з речень ряд похідних слів і виділити складові елементи; б) семантизувати певний афікс із знайомими кореневими елементами; в) за моделлю утворити похідні слова із знайомих кореневих елементів і афіксів.

Дотекстові завдання покращують розуміння країнознавчих понять через коментування. Це допомагає чужинцям звернути увагу на лінгвокраїнознавчі об'єкти, виділити їх у тексті.

На наступному етапі пропонуються вправи з самим текстом. Основою для них є текст і студенти самостійно вибирають з тексту і семантизують ті або інші похідні слова.

За допомогою післятекстових вправ можна перевірити розуміння як прочитаного тексту в цілому, так і окремих його розділів. На цьому етапі будуть доцільними такі вправи

як: “Прочитай текст і передай його зміст”; “Розділи текст на логічні частини та назви їх”; “Склади план прочитаного”; “Виклади зміст тексту за планом”; “Підготуй повідомлення за темою тексту”, “Розташуй факти і повідомлення у логічній послідовності”.

Методика викладання мови, як іноземної, виокремлює чотири рівні перевірки розуміння тексту: про що йде мова в тексті; розуміння змісту тексту (сміслові зв'язки, розкриття думки); проникнення в суть тексту – осмислення не лише того, про що розповідається в тексті, але й якими засобами це досягається; розуміння основного смислу тексту, його головної думки.

Для перевірки перших двох рівнів розуміння тексту з'ясовують, наскільки зрозумілою є тематика, проблематика, фабульно-сюжетна побудова тексту. Третій рівень передбачає його осмислення, виявлення особливостей організації слів у художньому творі. На четвертому рівні перевіряють вміння виділяти основний смисл тексту, сформулювати його ідею [1].

Висновок. Отже, у процесі роботи над фаховим текстом студент виконує цілу низку різних видів робіт, які забезпечують набуття як мовних, так і фахових знань. Ми розглянули лише деякі форми і методи роботи студентів над професійними текстами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Барабанова Г.В. Методика навчання професійно орієнтованого читання в немовному ВНЗ: Монографія. – К., 2005. – 315с.
2. Гальскова Н.Д. Теория обучения иностранным языкам. – М.: Академия, 2005. – 210с.
3. Зимняя И.А. Педагогическая психология: Учебник для вузов/ И.А.Зимняя. – 2-е изд.; доп., испр. и перераб. – М.: Лотос, 2002. – 384с.
4. Золотухін Г.О. Литвиненко Н.П., Місник Н.В. Фахова мова медика: Підручник. – К.: Здоров'я, 2002. – 392с.
5. Лісовський М.І. Культура професійного мовлення: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2010. – 176с.
6. Тарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: Навч. посіб. – К.: Інкос, 2006. – 248с.

Иванишин Г.Я.

ФОРМИРОВАНИЕ НАВЫКОВ РАБОТЫ С ПРОФЕССИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННЫМИ ТЕКСТАМИ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА

В статье рассматриваются основные методы и формы работы с профессионально ориентированными текстами на начальном этапе изучения украинского языка иностранными студентами.

Ключевые слова: тексты по специальности, текстовая компетенция, профессионально ориентированные тексты.

Ivanyshyn G.J.

FORMATION OF WORKING SKILLS WITH PROFESSIONALLY-ORIENTED TEXTS IN THE PROCESS LEARNING UKRAINIAN LANGUAGE.

The article considered the basic methods and ways of working with professionally-oriented texts on the initial stage learning Ukrainian language foreign students.

Key words: speciality texts, textual competence professionally oriented texts.